

РЕШЕНИЕ

№ 736

гр. гр. Хасково, 28.11.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

РАЙОНЕН СЪД – ХАСКОВО, VI ГРАЖДАНСКИ СЪСТАВ, в
публично заседание на тридесети октомври през две хиляди двадесет и трета
година в следния състав:

Председател: Валентина Ж. Иванова

при участието на секретаря Милена Д. Борисова
като разгледа докладваното от Валентина Ж. Иванова Гражданско дело №
20225640103169 по описа за 2022 година

Предявен е отрицателен установителен иск по чл.124, ал.1 ГПК от С. Й.
Д. от гр.Хасково, чрез адв. М.М. от АК-Пловдив, против „Ай Ти Еф Груп“
АД, ЕИК 202255877, със седалище и адрес на управление: гр.София, ул.
“Александър Стамболийски“ № 84-86, бл.Бизнес център „Урбан Модел“,
ет.12.

В исковата молба се твърди, че ищцата била страна по сключен с
ответника Договор за потребителски кредит № 504650/23.09.2022г., съгласно
който получила в заем сумата от 2000 лева, при договорна лихва за периода
на договора в размер на 951.34 лева. Съобразно същия ищцата следвало да
заплати неустойка в размер на 3144.72 лева, като по този начин общото
задължение по договора станало в размер на 6 156.06 лева. Поддържа се, че
ищцата не дължала сумата в размер на 3144.72 лева, представляваща
незаконосъобразно търсена от нея неустойка по договора, тъй като тя била
нищожна поради противоречие с добрите нрави. На първо място се посочва,
че съобразно възприетото в правната доктрина и съдебна практика
становище, накърняването на добрите нрави по смисъла на чл.26, ал. 1,
предл.3- то от ЗЗД било налице именно когато се нарушавал правен принцип,

изрично формулиран или пък проведен чрез създаването на конкретни други разпоредби /посочва се съдебна практика на ВКС/. Такъв основен принцип бил този за добросъвестността в гражданските и търговски взаимоотношения, който както и този за справедливостта, имал за цел да се предотврати несправедливото облагодетелстване на едната страна за сметка на другата. Доколкото в случая се касаело за търговска сделка, в ТЗ този принцип бил прокаран с разпоредбата на чл.289 от ТЗ, но общите правила на ЗЗД също намирали приложение. Според задължителната практика на ВКС, преценката дали бил нарушен някой от посочените основни правни принципи се правела от съда във всеки конкретен случай, за да бъде даден отговор на въпроса дали уговореното от страните водело до накърняване на добрите нрави по смисъла на чл.26, ал.1, предл.3 от ЗЗД. Накърняването на добрите нрави по смисъла на посочената разпоредба водела до значителна нееквивалентност на насрещните престации по договорното съглашение, до злоупоставяне интересите на ищцата и извличане на изгода от кредитора. Неустойката била нищожна като противоречаща на добрите нрави и поради това, че претендираната чрез нея сума, била в размер на 150% над сумата от отпуснатия кредит, с което безспорно били нарушени принципите на добросъвестност и справедливост. Освен това, била сключена при неспазване на нормите на чл.19, ал.4, чл.21, ал.1 и чл.33, ал.1 ЗПК. В глава четвърта от ЗПК било уредено задължение на кредитора, преди сключване на договор за кредит да извърши оценка на кредитоспособността на потребителя и при отрицателна оценка да откаже сключването на такъв, в който смисъл било съображение 26 от Преамбюла на Директива 2008/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23.04.2008г. относно договорите за потребителски кредити. Разгледана в този аспект, тя се намирала в пряко противоречие с преследваната с целта на транспонираната в ЗПК директива. Подобни уговорки прехвърляли риска от неизпълнение на задълженията на финансовата институция за извършване на предварителна оценка на платежоспособността на длъжника върху самия длъжник и водела до допълнително увеличаване на размера на задълженията му. Неустойката за неизпълнение на акцесорно задължение била пример за такава, излизаща извън присъщите си функции и целяла единствено постигане на неоснователно обогатяване, а според възприетото в т.3 от ТР №1 от 15.06.2010г. на ВКС становище, нищожна поради накърняване на добрите нрави била тази клауза за неустойка, уговорена извън присъщите ѝ

обезпечителна, обезщетителна и санкционна функции. По посочения начин се заобикалял чл.33 ал.1 от ЗПК. С процесната неустойка в полза на кредитора се уговаряло едно допълнително обезщетение за неизпълнението на акцесорно задължение - недадено обезпечение, от което обаче не произтичали вреди. По съществото си неустойката била добавък към възнаградителната лихва и в този смисъл представлявала сигурна печалба за заемодателя, която увеличавала стойността на договора и основната ѝ цел била да доведе до неоснователно обогатяване на кредитодателя за сметка на кредитополучателя и до увеличаване на подлежащата на връщане сума допълнително с още % от предоставената главница. Налице било и заобикаляне на чл.19 ал.4 ЗПК. Безспорно събирането на такива разходи били част от дейността по управление на кредита и следвало да бъдат включени в ГПР. С търсенето на неустойка в ДПК се нарушавало изискването ГПР да не бъде по-висок от пет пъти размера на законната лихва по просрочени задължения в левове и във валута определена с ПМСН№426/2014г. Освен това, поради невключване на уговорката за неустойка в размера на ГПР, последният не съответствал на действително прилагания от кредитора в кредитното правоотношение и посочването на размер на ГПР, който не бил реално прилаган в отношенията между страните, представлявало заблуждаваща търговска практика по смисъла на чл.68д, ал.1 и ал.2, т.1 от ЗЗП, а с преюдициално заключение по дело С-453/10 било прието, че използването на заблуждаващи търговски практики, изразяващи се в непосочването в кредитния контракт на действителния размер на ГПР представлявало един от елементите, на които можело да се основе преценката за неравноправния характер на договорните клаузи по смисъла на чл.143 и сл. ЗЗП, в каквато насока била и последователната и непротиворечива практика на съдилищата в страната. Предвид изложеното, моли съда да постанови решение, с което да приеме за установено, че ищцата не дължи на ответника сумата в размер на 3 144.72 лева, представляваща неустойка по Договор за потребителски кредит № 504650 от 23.09.2022г., на основание чл.26, ал.1, пр.3 от ЗЗД и чл.19, ал.4, чл.21, ал.1 и чл.33, ал.1 ЗПК. Ищцата претендира и присъждане на разноски по делото.

В срока по чл.131 от ГПК ответникът подава отговор на исковата молба, с който счита предявения иск за неоснователен. Оспорва твърденията на ищцата за недействителност на предвидената в процесния ДПК неустойка

на посочените от нея основания. Действително, между страните бил сключен процесния договор за кредит във формата на електронен документ, като договарянето между страните се осъществило чрез средствата за комуникация от разстояние. Поддържа се, че условията на сключения Договор за потребителски кредит № 504650, ведно с Погасителните планове, явяващи се неразделна част от него, пряко кореспондирали с действащите норми на материалното право и водели до законосъобразни правни последици, като не били в противоречие нито със закона, нито с добрите нрави. По наведените от ищцата доводи ответникът посочва, че съобразно разпоредбата на чл.19 ал.3 т.1 ЗПК при изчисление на ГПР не се включвали разходите, които потребителят заплащал при неизпълнение на задълженията си по ДПК, каквато била оспорваната неустойка. В случая начисляването ѝ се извършвало и произтичало от неизпълнение на задължението на кредитополучателя да учреди/представи надлежно обезпечение на кредита. Тя представлявала адекватно обезщетение за неизпълнението на това задължение, а освен това в процесния договор било посочено, че се дължи само за периодите, за които договорът бил без осигурено обезпечение. Неизпълнението на това задължение било неизпълнение на установено между страните задължение, за което кредитополучателят бил информиран преди подписването на договора, като същият можел да прецени дали да сключи или не кредита. В този смисъл, неустойката и нейният размер били съразмерни с обезпечителната и обезщетителната функции на неустойката. В конкретния случай се касаело за договорена между страните компенсаторна неустойка за неизпълнение на договорно задължение, като страните по тази клауза били акцентирали върху обезщетителната ѝ функция. Това било така, тъй като заемодателят предоставял високорисков паричен заем на потребител и неустойката била предвидена не като част от ползването на паричния заем, а като неизпълнение на задължението за обезпечаване на същия - именно, за да обезщети липсата на поръчители или банкова гаранция, които да гарантират изпълнението на договорните задължения и кредиторът, при неизпълнение, да има право да поиска вземанията си и от тях. Освен това, уреждащата я клауза била ясно и точно формулирана, нямало неясноти по отношение на нейното съдържание. Твърди, че същата била индивидуално договорена между страните и това я правело равноправна клауза съгласно ЗЗП, т.е. създавала равнопоставеност на правните субекти и еднакво проявление на автономията

на воля в търговския оборот. Нещо повече - размерът на уговорената между страните неустойка при неосигуряването на лица, които да поръчителстват за задължението на потребителя, или при непредоставянето на банкова гаранция, не бил еднакъв за всички отпуснати от ответника кредити, а се преценявал във всеки отделен случай с оглед всеки отделен потребител, като се взимали предвид и размерът на предоставяния кредит, уговорките за погасяването му и други допълнителни условия. Ответникът възразява и по отношение на тълкуването на ищцата на разпоредбите на чл.33 ал.1 ЗПК, в който смисъл размерът на законната лихва бил максималното обезщетение за пълното неизпълнение на паричните задължения по кредитното правоотношение. Сочи, че процесната неустойка за непредоставено обезпечение се отличавала от забавата за плащане на паричните задължения, поради което ограничението за максималната неустойка в размер на законната лихва не следвало да се прилага по аналогия. С оглед изложеното, моли съда да постанови решение, с което да отхвърли иска като неоснователен и необоснован. Претендира разноски по делото.

Съдът, като прецени събраните по делото доказателства, поотделно и в тяхната съвкупност, приема за установено от фактическа страна следното:

Няма спор по делото, а и от представените писмени доказателства се установява, че между „Ай Ти Еф Груп“ АД /кредитор/ и С. Й. Д. /потребител/ на 23.09.2022г. е сключен Договор за потребителски кредит № 504650. Предоставен е кредит в размер на 2000 лева, със срок на погасяване 24 месеца и обща сума, дължима от потребителя, изчислена към момента на сключване на договора от 2951.28 лева. Съгласно договора за кредит, размерът на погасителната вноска с одобрено обезпечение е 125.47 лева, а без одобрено обезпечение 257 лева. ГПР е 49 %, като е предвидено, че годишната лихва за ползване на кредита е 40.55 %. Предвидено е и обезпечение чрез поръчител или банкова гаранция.

В представения от ответника погасителен план към Договор за потребителски кредит № 504650 е посочено още, че общо дължимата сума по кредита, включваща главница, лихва и неустойка, когато не е осигурена гаранция/поръчител, възлиза на 256.50 лева, с първа падежна дата 23.10.2022г.

Съгласно уговореното в т.5.6 от Договора за кредит, страните са се съгласили, че при неизпълнение на задължението на кредитополучателя, предвидено в т.5.1 – т.5.5, същият дължи неустойка в размер на 4.32 лева средно на ден, като неустойката на ден не трябва да надвишава 1 % от

главницата по кредита. Общо дължимата сума за неустойка по договора е в размер на 3144.72 лева.

Представени са и Общи условия приложими към договори за потребителски кредит, както и Стандартен европейски формуляр за предоставяне на информация за потребителските кредити.

При така установената фактическа обстановка съдът достига до следните правни изводи:

Предявен е отрицателен установителен иск с правно основание по чл.124, ал.1 от ГПК, вр. с чл.26, ал.1, предл.3 от ЗЗД, вр. чл.143, ал.1 и чл.146, ал.1 от ЗЗП, за недължимост на сумата от 3144.72 лева за неустойка по сключения между страните Договор за потребителски кредит № 504650 от 23.09.2022г., поради това, че клаузата, която я урежда, е нищожна поради противоречие с добрите нрави и нарушение на закона - чл.143, ал.1 и чл.146, ал.1 от ЗЗП, който е процесуално допустим.

Разгледан по същество, искът е изцяло основателен, като съображенията за това са следните:

Както бе посочено вече, по делото не се спори, че на 23.09.2022г. между страните е сключен Договор за потребителски кредит № 504650, по силата на който „Ай Ти Еф Груп“ АД е предоставило на С. Й. Д. сумата в размер на 2000 лева, която е следвало да бъде върната в срок до 23.09.2024г. с плащането на 24 погасителни вноски.

Без съмнение ищецът е физическо лице, което при сключване на договора е действало извън рамките на своята професионална компетентност, а ответникът като финансова институция по смисъла на чл.3, ал.1 от ЗКИ е предоставил кредита в рамките на своята търговска дейност, т. е. страните по договора за кредит имат качеството съответно на потребител по смисъла на чл.9, ал.3 от ЗПК и на кредитор по смисъла на чл.9, ал.4 от ЗПК. Сключеният между страните договор по своята правна характеристика и съдържание представлява договор за потребителски кредит, поради което неговата валидност и последици следва да се съобразят с изискванията на специалния закон - ЗПК в релевантната за периода редакция. Предвид неравнопоставеното положение между страните по правоотношението ЗПК предвижда редица специални правила, рефлектиращи върху действителността на облигационното правоотношение - глава Шеста на ЗПК. Всяка клауза в

договор за потребителски кредит, имаща за цел или резултат заобикаляне изискванията на този закон, е нищожна - чл.21, ал.1 от ЗПК.

В договора е уговорена и клауза за неустойка – т.5.6, за неизпълнение на задължение за предоставяне на обезпечение, която неустойка е в размер на 4.32 лева средно на ден, като не трябва да надвишава 1 % от главницата по кредита. За потребителя е предвидено задължение по т.5.1 от договора в срок до края на следващия ден, считано от деня на предоставяне на сумата по кредита, да предостави обезпечение на кредита под формата на банкова гаранция или на поръчителство на две физически лица. В т.5.3 от договора е предвидено, че поръчителите трябва задължително да бъдат физически лица, като всеки един от тях трябва да отговаря на следните условия: да имат нетен размер на осигурителен доход в размер на 1500 лева; да бъдат лица над 20 годишна възраст; да работят на безсрочен трудов договор; да имат не по-малко от 5 години трудов и осигурителен стаж; да не са кредитополучатели или поръчители по друг договор за кредит, включително и такъв с кредитодателя; да нямат неплатени осигуровки за последните две години; да нямат задължения към други кредитни или финансови институции или ако има - кредитната история на поръчителя в ЦКР към БНБ една година назад да е със статус не по –лош от „Дни просрочие 0-30“. Съгласно т.5.2.2. банковата гаранция трябва да бъде в размер на сбора на дължимата главница и лихва за ползване на кредита, със срок на валидност от 30 дни след крайния срок на всички задължения по договора. При неизпълнение на задължението за учредяване на обезпечение се начислява според чл.10 от Приложение № 1 към договора посочената неустойка от 4.32 лева средно на ден, като начислената неустойка се заплаща периодично заедно с вноските на погасителния план.

Според съда уговорената в т.5.6 от процесния договор неустойка действително излиза извън присъщите ѝ функции, което личи от предвидените в договора кратък срок за предоставяне на обезпечението – до края на следващия ден, считано от деня на предоставяне на сумата по кредита и многобройни изисквания към евентуалните поръчители. Налага се изводът, че целта на посочената договорна клауза не е да гарантира предоставянето на обезпечение за изпълнението на основното задължение на кредитополучателя по договора за кредит - да върне получената сума в уговорения срок, и да обезщети кредитора за вредите от неизпълнението, без да е нужно те да се

доказват, а да доведе до допълнително възнаграждение за кредитора за предоставянето на сумата, т.е. явява се скрита възнаградителна лихва. В случай, че кредиторът е искал реално да получи обезпечение на вземането си под формата на поръчителство, то той е могъл да сключи договора, след като длъжникът осигури поръчителя, или пък, поради евентуалния висок риск от неудовлетворяване на вземането, изобщо да не сключва договор. Изводът, че така уговорената неустойка представлява скрита добавка към възнаградителна лихва, се подкрепя и от начина на изплащане на вземането за неустойка, а именно разсрочено, заедно с всяка погасителна вноска. С оглед на тези съображения, съдът приема, че така уговорена, неустойката излиза извън присъщите ѝ обезпечителна, обезщетителна и санкционна функции, което прави клаузата, предвиждаща нейното заплащане, нищожна поради противоречие с добрите нрави. В този смисъл са и разясненията по т. 3 от Тълкувателно решение /ТР/ № 1/2009 г. по т.д. № 1/2009 г. на ОСТК на ВКС.

Отделно от това следва да се отбележи, че непредставянето на обещани обезпечения /когато същите са били реално очаквани от кредитора/, съобразно разпоредбата на чл.71 от ЗЗД, дава основание да се иска незабавно цялото задължение. В случая кредиторът променя последиците от липса на обезпечение и вместо да санкционира с предсрочна изискуемост, той начислява неустойка, чието плащане разсрочва заедно с периодичните вноски. Това навежда на извод, че нито една от страните не е имала реално намерение да се представя обезпечение или да се ползват правата на кредитора по чл.71 от ЗЗД, при непредставено обезпечение. Ако кредиторът е държал да получи обезпечение, е могъл да отложи даването на кредит, каквато е обичайната практика при предоставяне на обезпечени кредити. Дори да се приеме, че страните са допускали възможността исканите обезпечения да се предоставят и „неустойката“ да не се дължи, то това плащане не се явява неустойка по смисъла на закона, а възнаграждение, дължимо под условие. Това е така, тъй като последиците от неизпълнението на „задължението“ да се предостави обезпечение, не са типичните последици от договорно неизпълнение, които законът предвижда, а напротив - договорът продължава да се изпълнява по първоначално заложен погасителен план, но при по-висока цена, прикрита като неустойка.

Ето защо, следва извода, че уговорена по този начин, тя излиза извън

присъщите ѝ обезпечителна, обезщетителна и санкционна функции, създава условия за неоснователно обогатяване на едната страна за сметка на другата и нарушава принципа за справедливост.

Процесната клауза е неравноправна и съгласно чл.143, ал.2, т.5 от ЗЗП, според която разпоредба неравноправна клауза в договор, сключен с потребител, е и уговорка, която го задължава при неизпълнение на неговите задължения да заплати необосновано високо обезщетение или неустойка. Ето защо, на основание чл.146, ал.1 от ЗЗП и доколкото няма данни да е индивидуално уговорена, тази клауза е нищожна, поради което произтичащото от нея вземане е недължимо от потребителя-длъжник по договора за заем.

От друга страна евентуалните вреди, които ще се компенсират с процесната клауза, са съизмерими с риска от необосновано кредитиране на неплатежоспособно лице. В чл.16, ал.1 от ЗПК обаче е предвидено задължение за кредитора да оцени кредитоспособността на потребителя въз основа на достатъчна информация. При това положение се налага извод, че тя е в противоречие с целта на тази законова разпоредба, тъй като с нея на практика се прехвърля риска от неизпълнение на вмененото от законодателя на кредитора-търговец задължение да провери платежоспособността на потребителя-длъжник върху последния. Също така се вменява на длъжника задължение да осигури обезпечение, след като заемът е отпуснат, а ако не го направи, задължението му нараства значително, в случая с 3144.72 лева или с почти 70 % от отпуснатата в заем сума, което благоприятства достигането на свръхзадължнялост, което е допълнителен аргумент за противоречието ѝ с добрите нрави.

На следващо място, с уговарянето на такива клаузи се заобикаля и закона - чл.33, ал.1 от ЗПК, който текст предвижда, че при забава на потребител кредиторът има право само на лихва върху неплатената в срок сума за времето на забава. С процесните клаузи за неустойка в полза на кредитора се уговаря още едно допълнително обезщетение за неизпълнението на акцесорно задължение - недадено обезпечение, от което обаче не произтичат вреди. Подобна неустойка всъщност обезпечава вредите от това, че вземането няма да може да бъде събрано от длъжника, но именно тези вреди се обезщетяват и чрез мораторната лихва по чл.33, ал.1 от ЗПК.

Подобно кумулиране на неустойка за забава с мораторна лихва е недопустимо и в този смисъл съдебната практика е константна.

С оглед изложеното, съдът приема, че предявеният иск за признаване за установено, че ищецът не дължи на ответника сумата от 3144.72 лева – неустойка, е основателен и следва да бъде уважен.

Предвид изхода на делото, както и с оглед обстоятелството, че ищецът е направил изрично и своевременно искане за разноси по настоящото производство, на основание чл.78, ал.1 от ГПК, единствено на същия следва да се присъдят такива в общ размер от 126 лева за платена държавна такса.

Ответникът следва да бъде осъден да заплати на процесуалния представител на ищеца адв. М.В.М. сумата от 738 лева с включен ДДС, представляваща възнаграждение за осъщественото от него процесуално представителство, защита и съдействие по настоящото дело, определено според размера на предявения иск и по правилата на чл.38, ал.2, вр. ал.1, т.2 от Закона за адвокатурата, вр. чл.2, ал.2 и ал.5, вр. чл.7, ал.2, т.2 и § 2а от Наредба № 1/09.07.2004г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения.

Мотивиран така, съдът

РЕШИ:

ПРИЗНАВА ЗА УСТАНОВЕНО, че С. Й. Д., ЕГН *****, с постоянен адрес – гр.Хасково, ул.“*****” № 3, вх.А, **НЕ ДЪЛЖИ** на „АЙ ТИ ЕФ ГРУП“ АД, ЕИК 202255877, със седалище и адрес на управление – гр.София, ул.“Александър Стамболийски“ № 84 – 86, бл.Бизнес център „Урбан Модел“, ет.12, сумата от 3144.72 лева, представляваща неустойка по Договор за потребителски кредит № 504650/23.09.2022г.

ОСЪЖДА „АЙ ТИ ЕФ ГРУП“ АД, ЕИК 202255877, със седалище и адрес на управление – гр.София, ул.“Александър Стамболийски“ № 84 – 86, бл.Бизнес център „Урбан Модел“, ет.12, на основание чл.78, ал.1 от ГПК, да заплати на С. Й. Д., ЕГН *****, с постоянен адрес – гр.Хасково, ул.“*****” № 3, вх.А, съдебен адрес - гр.Пловдив,

бул.“*****“ № 81, ет.3, ап.Б, адв. М.В.М. от АК - Пловдив, сумата от 126 лева, представляваща направени по делото разноси.

ОСЪЖДА „АЙ ТИ ЕФ ГРУП“ АД, ЕИК 202255877, със седалище и адрес на управление – гр.София, ул.“Александър Стамболийски“ № 84 – 86, бл.Бизнес център „Урбан Модел“, ет.12, да заплати на адв. М.В.М., с адрес на кантората - гр.Пловдив, бул.“*****“ № 81, ет.3, ап.Б, сумата от 738 лева, представляваща дължимо адвокатско възнаграждение по делото.

Решението подлежи на обжалване пред Окръжен съд - Хасково в двуседмичен срок от връчването му на страните.

Съдия при Районен съд – Хасково: /п/ не се чете

Вярно с оригинала!

Секретар: М.Б.